

Jakub Bobrowski

Kraków, Instytut Języka Polskiego PAN

Badania nad językiem pisarzy w Polsce po 1989 roku — zarys problematyki

Słowa kluczowe: język pisarzy, leksykografia, semantyka, stylistyka.

1. Wstęp. Badania nad językiem pisarzy do 1989 roku

Studia nad językiem artystycznym, w tym nad mową konkretnych autorów, zawsze odgrywały istotną rolę w polskiej lingwistyce, być może ze względu na szczególną rangę społeczną literatury w naszej wspólnocie kulturowej. Lata powojenne przyniosły w tej dziedzinie znaczny postęp udokumentowany zwłaszcza cennymi opracowaniami leksykograficznymi (zob. Górski, Hrabec (red.) 1962–1983; Koneczna, Doroszewski (red.) 1965–1973), a także licznymi opracowaniami monograficznymi. W niniejszym szkicu chciałbym pokazać, jakie osiągnięcia w tej dziedzinie przyniosło ostatnie ćwierćwiecze. Ponieważ powstały już — obejmujące częściowo okres III Rzeczypospolitej — artykuły omawiające orientacje metodologiczne w polskiej stylistyce bądź badania nad określonymi formami wypowiedzi (zob. zwłaszcza Wojtak 1995, 1997; Sławkowa 2001), w swoim tekście pragnąłbym się skoncentrować na opracowaniach poświęconych «językom pisarskim» (jak określał mowę autorów Zenon Klemensiewicz) konkretnych twórców, pomijając w zasadzie prace przekrojowe, w których materiał badawczy stanowią utwory różnych autorów. Nie zajmuję się też kwestiami stricte metodologicznymi i teoretycznymi, choć należy przynajmniej wspomnieć, że na tym polu dokonał się znaczny postęp. Szczególnie silnymi ośrodkami teoretycznej refleksji stylistycznej są Uniwersytet Zielonogórski (zob. np. Maćkowiak, Piątkowski (red.) 2009) oraz Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego organizujący cykliczną konferencję Język pisarzy oraz publikujący serię wydawniczą pod takim tytułem.

Przedstawiając osiągnięcia z ostatnich lat, posłużę się przyjętą powszechnie periodyzacją dziejów literatury polskiej, by pokazać, jakie luki w historii polszczyzny artystycznej zostały wypełnione.

2. Badania nad językiem pisarzy w latach 1989–2014 — najważniejsze osiągnięcia

Ze względu na specyficzny charakter literatury średniowiecznej (głównie anonimowej) swoje rozważania rozpocznę od twórców doby Odrodzenia. W zakresie badań nad językiem pisarzy renesansowych największym osiągnięciem wydaje się zakończenie — rozpoczętych jeszcze w poprzednim okresie — prac nad Słownikiem polszczyzny Jana Kochanowskiego (Kucała (red.) 1994–2012). Dzieło to zwraca uwagę przede wszystkim nowatorskim sposobem prezentacji idiolektalnej semantyki leksemów — eksplikacja budowana

jest de facto z kontekstów słowa przyporządkowanych do określonych kategorii (tzw. definicja kontekstowa, wzorowana częściowo na modelu definicji kognitywnej Jerzego Bartmińskiego), co umożliwi objaśnianie znaczeń «słowami autora». Badacze należący do zespołu redakcyjnego Słownika przygotowali również szereg opracowań szczegółowych dotyczących mowy mistrza z Czarnolasu. Spośród nich należy wskazać przede wszystkim książkę Bożeny Sieradzkiej-Baziur (2002) o językowej konceptualizacji uczuć w dziełach Kochanowskiego.

Formalną, gramatyczną stroną języka poetyckiego czołowego twórcy epoki zajęła się Joanna Senderska, która poświęciła wiele artykułów (Senderska 1995, 1996ab, 1999a) oraz osobną książkę (Senderska 1999b) składni tekstów Kochanowskiego, a dokładnie zależnościom między strukturą syntaktyczną zdań a systemem wersyfikacyjnym wypracowanym przez poetę. W badaniach swych wykorzystwała transformacyjno-generatywny model składni polskiej stworzony przez Ireneusza Bobrowskiego. Uczony ten zresztą już wcześniej dowodził przydatności metodologii generatywnej do badań nad językiem artystycznym, omawiając w pracy *Językoznawstwo racjonalne* liczne przykłady inwersji w twórczości czarnoleskiego poety (Bobrowski 1993).

Informacje na temat języka innego renesansowego pisarza, Sebastiana Fabiana Kłownica, znaleźć można w książce Haliny Wiśniewskiej (2006).

Spośród twórców baroku monografią książkowej doczekał się Jan Andrzej Morsztyn. W pracy *Język poetycki Jana Andrzeja Morsztyna* Danuta Ostaszewska (1993) skupiła się na zagadnieniach semantycznych. Najpierw przeprowadziła statystyczną analizę słownictwa wierszy poety, wyodrębniając słowa-klucze, które podzieliła na pola leksykalno-semantyczne («kręgi leksykalne»). Następnie przedstawiła szczegółowo semantykę wyrazów kluczowych, bazując na wnikliwej obserwacji ich kontekstów, tekstowej łączliwości. Metodologicznie książka nawiązuje wyraźnie do prac Teresy Skubałanki, również łączącej koncepcję słów-kluczy Pierre'a Guirauda z teorią pól leksykalnych. Wybrane zagadnienia związane z warsztatem poetyckim J.A. Morsztyna omówiła także H. Wiśniewska (2010). Piśmiennictwem barokowym zajęła się ponadto Władysława Książek-Bryłowa, która prowadzi w ostatnich latach badania nad językiem i stylem Wacława Potockiego (Książek-Bryłowa 2009).

Literaturą oświeceniową zainteresował się Władysław Lubaś, który poświęcił monografię osobliwościom językowym twórczości poetyckiej Ignacego Krasickiego (Lubaś 1992). Wyznażył on — w obrębie systemu leksykalnego i gramatycznego — takie ich klasy, jak archaizmy, neologizmy, potoczmy i regionalizmy. Następnie pokazał związek osobliwości językowych ze strukturą tekstu, zwłaszcza budową wersyfikacyjną, próbował także objaśnić ich pochodzenie i funkcje w kontekście z jednej strony biografii poety, z drugiej zaś — estetyki klasycystycznej.

W zakresie badań nad literaturą romantyczną najszerzej zakrojonym projektem lingwistycznym są studia nad językiem Cypriana Norwida prowadzone przez zespół pod kierownictwem Jadwigi Puzyniny. Zapoczątkowane już w latach osiemdziesiątych prace nad słownikiem pisarza zaowocowały w kolejnej dekadzie powstaniem serii zeszytów tematycznych dotyczących szczególnie istotnych dla dzieła poety kręgów leksykalnych (Puzynina (red.) 1993; Chojak (red.) 1994; Korpysz, Puzynina 1998; Kadyjewska i in. 2000). Jednocześnie

zespół pracował cały czas nad stworzeniem pełnej dokumentacji materiałowej całościowego leksykonu, który rozwijany jest obecnie w formie elektronicznej i dostępny w Internecie (zob. Puzynina, Korpysz 2009). J. Puzynina opublikowała również książkę *Słowo Norwida* (1990) — zbiór studiów powstałych na marginesie prac nad słownikiem. Zajął się w niej problemami związanymi z leksykograficznym opisem języka pisarza oraz analizą semantyczną wybranych tekstów i leksemów. Charakterystyczne jest tu wykorzystanie nowszych propozycji w zakresie badań nad konotacją słów i aksjologii lingwistycznej. W związku z projektem powstały też liczne prace Tomasza Korpysza, w tym książka dotycząca definicji poetyckich u Norwida (2010a) i wiele artykułów (2001, 2010b, 2011).

Przedmiotem częściowej monografii lingwistycznej stał się w ostatnich latach Pan Tadeusz. W opracowaniu Moniki Szpiczakowskiej (2001) zostały omówione fonetyczne i fleksyjne właściwości Mickiewiczowskiego arcydzieła. Praca ta stanowi w znacznym stopniu kontynuację nurtu badawczego — silnie obecnego w dawniejszym polskim językoznawstwie — ujmującego idiolekt pisarza w kontekście normy językowej epoki. Twórczością Mickiewicza zainteresowała się również Bronisława Ligara (2010), podejmując interesujący problem polsko-francuskiego bilingwizmu poety. Badaczka wyraźnie nawiązała do założeń lingwistyki antropologicznej, skoncentrowanej na osobie mówiącego (piszącego). Powstała także praca dotycząca Mickiewiczowskiego nazewnictwa (Szewczyk 1993).

Wybrane zagadnienia stylu trzech wybitnych pisarzy doby romantyzmu — Mickiewicza, Słowackiego i Norwida — naświetliła w swoim zbiorze studiów (powstałych w różnych okresach) Teresa Skubalanka (1997). Autorka z powodzeniem kontynuuje tu swoją, wypracowaną przez lata, strukturalistyczną z ducha metodę analizy stylistycznej.

Badania nad językiem pisarzy doby pozytywizmu — początkowo niezbyt intensywne, ale w ostatnich latach wyraźnie się rozwijające — przyniosły monografię Adrianny Seniów (2011) poświęconą językowej kreacji świata kobiet w prozie Elizy Orzeszkowej. Autorka nawiązała do popularnej w ostatnich latach kategorii językowego obrazu świata. Na odnotowanie zasługuje także szczegółowe opracowanie leksyki wojskowej w Trylogii Henryka Sienkiewicza autorstwa Leonardy Mariak (2009, 2010). Lingwistka wykorzystała zarówno koncepcje pól leksykalno-semantycznych, jak i metody językoznawstwa statystycznego. Badaczka prowadzi również ostatnio prace nad korespondencją H. Sienkiewicza (Mariak 2013ab). Sporo opracowań poświęcono językowi Bolesława Prusa. Wymienić warto tu przede wszystkim książki: Alicji Pihan-Kijasowej (2012) o leksyce «handlowej», Magdaleny Czachorowskiej o słownictwie z zakresu topografii i kolorów (2006) oraz świata roślin (2012), a także pracę Violetty Machnickiej dotyczącą struktur peryfrastycznych używanych przez pisarza (2011).

W sposób szczególny uwagę językoznawców przyciągają w ostatnich latach pisarze modernistyczni. W zakresie badań nad prozą młodopolską na plan pierwszy wysuwa się obszerne opracowanie leksyki Stefana Żeromskiego *Słownictwo pism Stefana Żeromskiego* (2003–2010). Seria ta — pierwszy tak szeroko zakrojony słownik tematyczny języka pisarza w Polsce — liczy już piętnaście tomów autorskich (dwa kolejne w przygotowaniu) poświęconych wybranym kręgom leksykalno-semantycznym, takim jak przestrzeń, dom, barwy, wojna, świat roślin, miasto i wieś, podróże. Każdy z tomów składa się z części interpretacyjnej

oraz słownikowej. Na uwagę zasługuje też praca Anety Licy o frazeologizmach w twórczości Wacława Berenta (2010).

Również poezja młodopolska była w omawianym okresie przedmiotem wnikliwych analiz. Sporym zainteresowaniem badaczy cieszy się twórczość Bolesława Leśmiana. Monografię na temat przenośni używanych przez poetę napisał Wacław Cockiewicz (2012). Praca ta wydaje się ciekawa m.in. dlatego, że nie nawiązuje do modnej w ostatnich latach kognitywnej teorii metafory, zawiera zdyscyplinowaną analizę budowy i znaczenia konstrukcji metaforycznych, nawiązującą do formalnych opisów składni i semantyki języka polskiego. W tym miejscu warto też nadmienić, że przedmiotem badań lingwistycznych stała się, zdecydowanie mniej znana niż liryka, twórczość baśniopisarska Leśmiana: pewien fragment idiolektalnej wizji świata twórcy wykreowanej w Klechdach polskich omówiła w swym artykule Ewa Masłowska (2009). Język Jana Kasprowicza analizowała w obszernej monografii B. Sieradzka-Baziur (2006), koncentrując się na zagadnieniu artystycznego wykorzystania języka religijnego. Z kolei teksty czołowego dramatopisarza epoki Stanisława Wyspiańskiego intensywnie bada w ostatnich latach Władysław Śliwiński. W serii artykułów przyjrzał się on właściwościom gramatycznym i leksykalnym wybranych utworów pisarza (Śliwiński 2009ac, 2010ab, 2012ab), zgłosił także projekt opracowania słownika osobliwości językowych młodopolskiego twórcy (2009b). Projekt ten realizuje obecnie wraz ze swoim zespołem badawczym.

Twórczość literacka z czasów międzywojnia oraz II wojny światowej cieszyła się w minionym dwudziestopięciolecu mniejszym zainteresowaniem niż piśmiennictwo staropolskie czy też powstałe w dobie zaborów. Lingwistyczną analizę obrazu miłości erotycznej w poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej (a także Anny Świrszczyńskiej i Haliny Poświatowskiej) na tle polszczyzny ogólnej przedstawiła w swej książce Aneta Wysocka (2009). Na odnotowanie zasługują na pewno ciekawe artykuły Renaty Przybylskiej (2005) i Zofii Kubiszyn-Mędrali (2005) poświęcone poezji Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego. Badaczki nawiązały w nich do metodologii etnolingwistycznej, w tym zwłaszcza koncepcji definicji kognitywnej. Na temat poezji Józefa Czechowicza wypowiedziała się T. Skubalanka (1992), koncentrując się na zjawisku modalności. W zakresie badań nad prozą (częściowo już powojenną) zwraca uwagę opis językowego obrazu świata Magdaleny Samozwaniec stworzony przez Annę Wojciechowską (2000) i dokonana przez Adama Siwca (1998) analiza nazw własnych występujących w dziełach Michała Choromańskiego. Warto też przywołać artykuł Andrzeja Markowskiego na temat świadomości językowej Marii Dąbrowskiej (2011). Jest on szczególnie interesujący dlatego, że dotyczy nie tyle idiolektu samej autorki, ile raczej jej poglądów na język, zrekonstruowanych na podstawie Dzienników.

Badania nad językiem pisarzy powojennych przyniosły w ostatnich latach kilka opracowań monograficznych. Na uwagę zasługuje z pewnością książka Anny Różyło poświęcona poezji Haliny Poświatowskiej. Badaczka dokonała w niej porównania tekstowych wizji pór dnia zawartych w wierszach autorki z ich standardowym obrazem, jaki można zrekonstruować dla polszczyzny ogólnej (Różyło 2004). Dorobkiem przedwcześnie zmarłej poetki zajęła się również Justyna Winiarska (2007), która w swym artykule omówiła przenośnie związane ze śmiercią i umieraniem, wykorzystując kognitywną teorię metafory. Z kolei semantykę

nazw barw w poezji Zbigniewa Herberta — na tle prototypów i konotacji kolorów utrwalonych w polszczyźnie ogólnej — a także ich funkcje stylistyczne zanalizowała Ewa Badyda (2008). Tematem opracowania książkowego stała się także poezja Jana Twardowskiego. Jolanta Kowalewska-Dąbrowska (2006) podjęła się próby omówienia zagadnienia bodaj najważniejszego dla zrozumienia właściwej temu autorowi wizji świata — językowego obrazu Boga i człowieka. Koniecznie należy też wspomnieć o książkach poświęconych twórczości Ewy Lipskiej (Skibski 2008), Wisławy Szymborskiej (Szczepankowska 2013) i Karola Wojtyły (Kozłowska 2013). Z prac dotyczących prozy na uwagę zasługuje monograficzne omówienie onomastyki literackiej Jarosława Iwaszkiewicza pióra Czesława Kosyła (1992). Rozprawa ta zawiera wnikliwą interpretację znaczenia nazw własnych wyekscerpowanych z utworów prozatorskich pisarza, bazującą na rekonstrukcji ich mniej lub bardziej uchwytnych konotacji. Z kolei onomastykon Stanisława Lema omówiła Izabela Domaciuk (2003). Warto również przywołać książkę Urszuli Sokólskiej (2005) na temat właściwości leksykalno-stylistycznych twórczości reportażowej Melchiora Wańkowicza. Autorka omówiła osobliwości leksykalne (słownictwo nacechowane i neologizmy) oraz frazeologiczne tekstów pisarza, a także zanalizowała szczegółowo strukturę i semantykę Wańkowiczowskich metafor.

3. Podsumowanie. Postulaty na przyszłość

Minione dwudziestopięciolecie przyniosło niewątpliwie znaczny postęp w zakresie badań nad językiem pisarzy polskich. Świadczy o tym nie tylko fakt, że dokonano wyczerpującego opisu dzieł wielu pisarzy, którzy nie znajdowali się do tej pory w centrum zainteresowania stylistyki lingwistycznej, oraz pogłębiono wiedzę o idiolektach twórców fascynujących uczonych od dawna. Na podkreślenie zasługuje również szerokie wykorzystanie przez badaczy języka artystycznego nowszych zdobyczy metodologicznych językoznawstwa. Warto jednak nadmienić, że dorobek wielu wybitnych pisarzy wciąż pozostaje od strony lingwistycznej nietknięty bądź opisany tylko fragmentarycznie. W tej grupie mieści się z pewnością dzieło jednego z największych mistrzów słowa polskiego Juliusza Słowackiego — twórcy, który zasługuje na osobne opracowanie leksykograficzne. Wydaje się również, że wciąż niedoceniony przez językoznawców pozostaje dramat, na tle badań nad prozą czy zwłaszcza poezją analizy dzieł scenicznych wypadają skromnie. Ponadto studia nad językiem autorów zostały ostatnio wyraźnie zdominowane przez metodologię antropolingwistyczną czy kognitywną, co pociągnęło za sobą całkowite niemal skoncentrowanie uwagi badaczy na zagadnieniach semantyczno-pragmatycznych. Proces ten należy właściwie oceniać pozytywnie, doprowadził bowiem do wnikliwego przyjrzenia się takim aspektom idiolektu pisarza, które nie zostały wcześniej wystarczająco objaśnione, wydaje się jednak, że zagadnienia formalne, gramatyczne wciąż mogą stanowić źródło ciekawych odkryć.

Niezależnie od powyższych uwag uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że obecne zaawansowanie studiów materiałowych dotyczących poszczególnych artystów słowa — idące zresztą w parze z pogłębieniem refleksji teoretycznej — pozwala myśleć coraz poważniej o stworzeniu wyczerpujących ujęć porównawczych i syntetycznych, w tym postulowanej od dawna syntezy dziejów artystycznej odmiany polszczyzny. Wydaje się jednak, że przejście w badaniach stylistycznych do tego etapu nie może się obejść bez stworzenia obszernego

elektronicznego korpusu polskich tekstów literackich — skonstruowanego w ten sposób, by umożliwił prowadzenie analiz maksymalnie różnorodnych, ale przede wszystkim semantycznych. Dysponując takim narzędziem, lingwista opisujący, dajmy na to, językowy obraz określonego desygnatu w tekstach konkretnego twórcy mógłby swobodnie porównywać go ze stereotypem utrwalonym w polszczyźnie artystycznej w ogóle bądź w języku konkretnej epoki, a także z wyobrażeniami obecnymi w dziełach innych pisarzy. Oczywiście połączenie stylistyki i językoznawstwa korpusowego otworzyłoby ciekawe perspektywy nie tylko dla dociekań semantycznych, ale i gramatycznych czy pragmatycznych.

Bibliografia

- Badyda E. 2008: Świat barw — świat znaczeń w języku poezji Zbigniewa Herberta, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Bobrowski I. 1993: O pewnych korzyściach płynących z gramatyk generatywnych dla teorii języka poetyckiego (na przykładzie inwersji w poetyce Jana Kochanowskiego), [w:] I. Bobrowski, Językoznawstwo racjonalne. Z zagadnień teorii językoznawczej i metodologii opisów gramatycznych, Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków, s. 130–142.
- Chojak J. (red.) 1994: Słownictwo estetyczne Cypriana Norwida, Wydział Polonistyki i Pracownia Języka Cypriana Norwida Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Cockiewicz W. 2011: Metaforyka Leśmiana. Analiza lingwistyczna, Księgarnia Akademicka, Kraków.
- Czachorowska M. 2006: Wyobrażenia pisarska Bolesława Prusa i Stefana Żeromskiego na przykładzie słownictwa topograficznego i nazw barw, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.
- Czachorowska M. 2012: Świat roślin w pismach Bolesława Prusa, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.
- Domaciuk I. 2003: Nazwy własne w prozie Stanisława Lema, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Górski K., Hrabec S. (red.) 1962–1983: Słownik języka Adama Mickiewicza, t. 1–11, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Kadyjewska A., Korpysz T., Puzynina J. 2000: Chrześcijaństwo w pismach Cypriana Norwida, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- Koneczna H., Doroszewski W. (red.) 1965–1973: Słownik języka Jana Chryzostoma Paska, t. 1–2, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Korpysz T. 2001: Definicje poetyckie jako problem badawczy (na przykładzie pism Cypriana Norwida), [w:] Semantyka tekstu artystycznego, red. A. Pajdzińska, R. Tokarski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 333–346.
- Korpysz T. 2010a: Definicje poetyckie Norwida, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin.
- Korpysz T. 2010b: Zdrobnienia w tekstach Cypriana Norwida jako problem badawczy, [w:] Słowa — kładki, na których spotykają się ludzie różnych światów, red. I. Burkacka, R. Pawelec, D. Zdunkiewicz-Jedynak, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 455–464.
- Korpysz T. 2011: O funkcjach zdrobnień z sufiksem *-ik*, *-yk* w pismach Cypriana Norwida, [w:] Język pisarzy. Problemy słownictwa, red. T. Korpysz, A. Kozłowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, s. 309–333.
- Korpysz T., Puzynina J. 1998: Wolność i niewola w pismach Cypriana Norwida, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- Kosyl C. 1992: Nazwy własne w prozie Jarosława Iwaszkiewicza, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

- Kowalewska-Dąbrowska J. 2006: Językowy obraz Boga i człowieka w poezji Jana Twardowskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Kozłowska A. 2013: Od psalmów słowiańskich do rzymskich medytacji. O stylu artystycznym Karola Wojtyły, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.
- Książek-Bryłowa 2009: Waclaw Potocki i jego „Ogród, ale nieplewiony”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Kubiszyn-Mędrala Z. 2005: Szkic do poetyckiego obrazu księżycy w poezji Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, [w:] *Dzieło i życie Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego*, red. A. Kulawik, J.S. Ossowski, t. 1, Collegium Columbinum, Kraków, s. 188–200.
- Kućała M. (red.) 1994–2012: *Słownik polszczyzny Jana Kochanowskiego*, t. 1–5, Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków.
- Lica A. 2010: „Cyzelator słów”. Rzecz o frazeologii Wacława Berenta, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, Elbląg.
- Ligara B. 2010: Bilingwizm polsko-francuski Adama Mickiewicza. W stronę antropologii lingwistycznej, *LingVaria V*, nr 2, s. 141–170.
- Lubaś W. 1992: Osobliwości językowe poezji Ignacego Krasickiego, Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków.
- Machnicka V. 2011: *Peryfrazy Bolesława Prusa*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce.
- Maćkowiak K., Piątkowski C. (red.) 2009: *Język i styl twórcy w kręgu badań współczesnej humanistyki*, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra.
- Mariak L. 2009: *Leksyka z zakresu wojskowości w „Trylogii” Henryka Sienkiewicza*. Słownik, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Mariak L. 2010: *Leksyka z zakresu wojskowości w „Trylogii” Henryka Sienkiewicza. Analiza i interpretacja*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Mariak L. 2013a: *Formy adresatywne w nagłówkach i formułach kończących listy Henryka Sienkiewicza do żon*, *Roczniki Humanistyczne LXI*, s. 155–162.
- Mariak L. 2013b: *Nagłówki i formuły kończące w listach Henryka Sienkiewicza do żon (struktura, funkcja i forma gramatyczna)*, [w:] *Tekst — akt mowy — gatunek wypowiedzi*, red. U. Sokółska, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 181–194.
- Markowski A. 2011: *Świadomość językowa w Dziennikach Marii Dąbrowskiej (przyczynek do kształtowania się normy w polszczyźnie I połowy XX wieku)*, *Język Polski XCI*, s. 94–102.
- Masłowska E. 2009: *Dziwożony i inne straszne baby z ludowego obrazu świata w Klechdach polskich Bolesława Leśmiana*, [w:] *Język pisarzy jako problem lingwistyki*, red. T. Korpysz, A. Kozłowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, s. 307–327.
- Ostaszewska D. 1993: *Język poetycki Jana Andrzeja Morsztyna. Z zagadnień semantyki*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Pihan-Kijasowa A. 2012: *Słownictwo z zakresu handlu w prozie Bolesława Prusa (na tle XIX-wiecznej leksyki handlowej)*. Studia, Sorus, Poznań.
- Przybylska R. 2005: *Noc — szkic do słownika poetyckiego Gałczyńskiego*, [w:] *Dzieło i życie Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego*, red. A. Kulawik, J.S. Ossowski, t. 1, Collegium Columbinum, Kraków, s. 174–187.
- Puzynina J. 1990: *Słowo Norwida*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Puzynina J. (red.) 1993: *Słownictwo etyczne Cypriana Norwida*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- Puzynina J., Korpysz T. 2009: *Internetowy słownik języka Cypriana Norwida* (online: www.slownik.jezzykanorwida.uw.edu.pl, dostęp: 23 kwietnia 2014).
- Różyło A. 2004: *Dzień, noc i inne pory doby — studium porównawcze polszczyzny ogólnej i poezji Haliny Poświatowskiej*, *Studium Generale Sandomiriense*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza, Sandomierz.
- Senderska J. 1995: *Szyk przestawny: jego motywacja i funkcje w utworach poetyckich Jana Kochanowskiego*, *Język Polski w Szkole dla klas IV–VIII, XLI*, z. 4, s. 45–50.

- Senderska J. 1996a: O możliwości interpretacji pewnego typu zdań za pomocą elipsy (na przykładzie poezji Jana Kochanowskiego), *Kieleckie Studia Filologiczne*, t. 10, s. 183–198.
- Senderska J. 1996b: Szyk przestawny a struktura wersu Jana Kochanowskiego, *Stylistyka V*, s. 290–304.
- Senderska J. 1999a: Inwersja czy elipsa? Analiza wybranej konstrukcji składniowej z „Psałterza Dawidowego” Jana Kochanowskiego, *Kieleckie Studia Filologiczne*, t. 13, s. 115–118.
- Senderska J. 1999b: Zależności między schematami zdań a strukturą wiersza Jana Kochanowskiego, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego, Kielce*.
- Seniów A. 2011: *Językowa kreacja świata kobiet w wybranych powieściach Elizy Orzeszkowej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Sieradzka-Baziur B. 2002: *Jana Kochanowskiego renesansowy świat uczuć. Analiza językoznawcza*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- Sieradzka-Baziur B. 2006: *Między błogosławieństwem a przekleństwem. Zagadnienia języka religijnego w twórczości Jana Kasprzowicza*, Lexis, Kraków.
- Siwiec A. 1998: *Nazwy własne w prozie Michała Choromańskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Skibski K. 2008: *Antropologia wierszem. Język poetycki Ewy Lipskiej*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań.
- Skubalanka T. 1992: Uwagi o modalności poetyckiej na przykładzie wybranych wierszy Józefa Czechowicza. *Prace Filologiczne XXXVII*, s. 409–421.
- Skubalanka T. 1997: *Mickiewicz, Słowacki, Norwid. Studia nad językiem i stylem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Sławkowa E. 2001: Instrumentarium badawcze współczesnego językoznawstwa w opisie semantyki tekstu artystycznego (wybór zagadnień), [w:] *Semantyka tekstu artystycznego*, red. A. Pajdzińska, R. Tokarski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 9–26.
- Słownictwo 2003–2010: *Słownictwo pism Stefana Żeromskiego*, t. 1–15, autorzy tomów: K. Handke, K. Sobolewska, E. Sękowska, B. Bartnicka, R. Handke, H. Sędziak, S. Cygan, M. Czachorowska, M. Gabryś, K. Szostak-Król, M.J. Olszewska, Universitas, Kraków.
- Sokołska U. 2005: *Leksykalno-stylistyczne cechy prozy Melchiora Wańkowicza (na materiale reportaży z lat 1961–1974)*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Szczepankowska I. 2013: *Człowiek, język, wizja świata w poezji Wisławy Szymborskiej. Studia semantyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Szewczyk Ł.M. 1993: *Nazewnictwo literackie w twórczości Adama Mickiewicza*, Wydawnictwo Uczelniane WSP, Bydgoszcz.
- Szpiczakowska M. 2001: *Fonetyczne i fleksyjne cechy języka Adama Mickiewicza na tle normy językowej XIX wieku*, Księgarnia Akademicka, Kraków.
- Śliwiński W. 2009a: *Funeralia w rapsodzie Stanisława Wyspiańskiego „Kazimierz Wielki” — analiza paradygmatyczna i syntagmatyczna jednostek składniowych*, [w:] *W kręgu języka*, red. M. Skarżyński, M. Szpiczakowska, Księgarnia Akademicka, Kraków, s. 413–421.
- Śliwiński W. 2009b: *O potrzebie słownika osobliwości językowych Stanisława Wyspiańskiego*, [w:] *Stanisław Wyspiański. W labiryncie świata, myśli i sztuki*, red. A. Czabanowska-Wróbel, Universitas, Kraków 2009, s. 117–130.
- Śliwiński W. 2009c: *O słownictwie Mickiewicza jako postaci literackiej (na przykładzie „Legionu” S. Wyspiańskiego)*, [w:] *W trosce o dobrą edukację. Prace dedykowane profesor Jadwidze Kowalikowej z okazji 40-lecia pracy naukowej*, red. A. Janus-Sitarz, Universitas, Kraków, s. 166–182.
- Śliwiński W. 2010a: *Dialektyzmy w dramacie Stanisława Wyspiańskiego „Kłątwa”*, *Studia Dialektologiczne IV*, s. 171–182.
- Śliwiński W. 2010b: *O perswazyjnej funkcji poetyckiej w rapsodzie „Kazimierz Wielki” Stanisława Wyspiańskiego*, [w:] *Silva rerum philologicarum. Studia dedykowane Profesor Marii Strycharskiej-Brzezynie z okazji Jej jubileuszu*, red. S. Gruchała, H. Kurek, Księgarnia Akademicka, Kraków.
- Śliwiński W. 2012a: *Gwara podkrakowska w „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego z perspektywy socjolingwistycznej*, [w:] *Języki słowiańskie w ujęciu socjolingwistycznym. Prace przygotowane na*

- XV Międzynarodowy Kongres Słowistów Mińsk 2013, red. H. Kurek, Księgarnia Akademicka, Kraków, s. 219–241.
- Śliwiński W. 2012b: Linearyzacja grup nominalnych w wypowiedziach Mickiewicza — postaci literackiej dramatu Stanisława Wyspiańskiego „Legion”, [w:] *Mundus Verbi*. In Honorem Sophiae Cygal-Krupa, red. M. Pachowicz, K. Choińska, Wydawnictwa Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie, Tarnów, s. 444–451.
- Teleżyńska E. 1994: Nazwy barw w twórczości Cypriana Norwida, Wydział Polonistyki i Pracownia Języka Cypriana Norwida Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Winiarska J. 2007: Liście podzwaniające śmiercią... Sposoby konstruowania obrazów śmierci w poezji Haliny Poświatowskiej, *LingVaria II*, nr 1, s. 67–75.
- Wiśniewska H. 2006: Renesansowe życie i dzieło Sebastiana Fabiana Klonowica, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Wiśniewska H. 2010: Uciechy miłości i wojowanie w wierszach konceptowych Jana Andrzeja Morsztyna (1621–1693), Bestprint, Lublin.
- Wojciechowska A. 2000: Magdaleny z Kossaków Samozwaniec widzenie świata, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Wojtak M. 1995: Badania nad językiem i stylem polskiego dramatu, cz. 1, *Stylistyka IV*, s. 298–331.
- Wojtak M. 1997: Badania nad językiem i stylem polskiego dramatu, cz. 2: Dramat powojenny, *Stylistyka VI*, s. 525–537.
- Wysocka A. 2009: O miłości uskładanej ze słów. Obraz miłości erotycznej w polszczyźnie ogólnej oraz poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Anny Świrszczyńskiej i Haliny Poświatowskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

Summary

Research into writers' languages in Poland after 1989: an outline of issues

Keywords: writers' language, lexicography, semantics, stylistics.

The article presents the main achievements of Polish linguistics in the field of research into writers' languages in the years 1989–2014. The author discusses briefly the most important works and methodological trends and also formulates key, in his opinion, proposals for future research.
